

Sprawa C-501/19

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 ust. 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

28 czerwca 2019 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumunia)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

22 lutego 2019 r.

Strona skarżąca:

UCMR – ADA Asociația pentru Drepturi de Autor a Compozitorilor

Strona pozwana:

Pro Management Insolv IPURL, w charakterze syndyka Asociația Culturală „Suflet de Român”

Przedmiot postępowania głównego

Odwołania od wyroku Curtea de Apel București (sądu apelacyjnego w Bukareszcie), mocą którego nakazano drugiej stronie postępowania Asociația Culturală „Suflet de Român” (stowarzyszeniu kulturalnemu „Suflet de Român”; zwanemu dalej: „stroną pozwaną”) zapłatę na rzecz strony wnoszącej skargę kasacyjną UCMR-ADA Asociația pentru Drepturi de Autor (stowarzyszeniu praw autorskich; zwanemu dalej: „stroną skarżącą”) kwoty pieniężnej tytułem zaległego wynagrodzenia za publiczne udostępnianie utworów muzycznych.

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Na podstawie art. 267 TFUE wnosi się o dokonanie wykładni art. 24 ust. 1, art. 25 lit. a) i art. 28 dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej.

Pytania prejudycjalne

- 1) Czy podmioty praw do utworów muzycznych świadczą w rozumieniu art. 24 ust. 1 i art. 25 lit. a) dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (dyrektywa VAT) usługi wobec organizatorów spektakli, od których organizacje zbiorowego zarządzania na podstawie zezwolenia o charakterze licencji niewyłącznej otrzymują wynagrodzenie za publiczne udostępnianie utworów muzycznych, we własnym imieniu, ale na rachunek tych podmiotów?
- 2) W przypadku udzielenia na pierwsze pytanie odpowiedzi twierdzącej, gdy organizacje zbiorowego zarządzania otrzymują od organizatorów spektakli wynagrodzenie za prawo do publicznego udostępniania utworów muzycznych, to czy działają one jako podatnik w rozumieniu art. 28 dyrektywy VAT i są zobowiązane do wystawiania faktur zawierających VAT na odpowiednich organizatorów spektakli i czy z kolei autorzy i inne podmioty praw autorskich do utworów muzycznych, gdy otrzymują wynagrodzenie, zobowiązani są do wystawienia faktur zawierających VAT na organizacje zbiorowego zarządzania?

Przywołane przepisy prawa Unii oraz orzecznictwo Trybunału

Dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, art. 2, 24, 25 i 28

Wyrok z dnia 18 stycznia 2017 r., SAWP, C-37/16, EU:C:2017:22; wyrok z dnia 14 lipca 2011 r., Henfling i inni, C-464/10, EU:C:2011:489

Przywołane przepisy prawa krajowego

Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal (ustawa nr 571/2003 ustanawiająca kodeks podatkowy) w brzmieniu obowiązującym w momencie wystąpienia okoliczności, o których mowa w postępowaniu głównym

Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe (ustawa nr 8/1996 o prawie autorskim i prawach pokrewnych)

Zwięzłe przedstawienie okoliczności faktycznych i postępowania

- 1 Strona skarżąca jest organizacją zbiorowego zarządzania majątkowymi prawami autorskimi do utworów muzycznych należącymi do upoważnionych wydawców będących osobami prawnymi lub osób fizycznych. Jest ona wyznaczona przez Oficiul Român pentru Drepturile de Autor (rumuński urząd ds. praw autorskich) jako jedyna do pobierania wynagrodzenia z tytułu majątkowych praw autorskich

w związku z publicznym udostępnianiem utworów muzycznych podczas koncertów, spektakli lub wydarzeń artystycznych.

- 2 Strona pozwana jest osobą prawną prowadzącą działalność gospodarczą w zakresie organizacji spektakli, w ramach której są publicznie udostępniane utwory muzyczne.
- 3 W dniu 16 listopada 2012 r. strona pozwana zorganizowała koncert, co do którego uzyskała od strony skarżącej zezwolenie - licencję niewyłączną na wykorzystanie utworów muzycznych i na podstawie której była zobowiązana zapłacić stronie skarżącej wynagrodzenie równe kwocie obliczonej w zezwoleniu.
- 4 Ponieważ strona pozwana zapłaciła tylko część wynagrodzenia, o którym mowa powyżej, strona skarżąca zwróciła się do sądu. Zarówno sąd pierwszej instancji, jak i sąd apelacyjny uznały roszczenia strony skarżącej za uzasadnione. Jednakże w przeciwieństwie do sądu pierwszej instancji, sąd apelacyjny stwierdził, że transakcja poboru wynagrodzenia przez stronę skarżącą nie stanowi transakcji podlegającej opodatkowaniu VAT, a wynagrodzenie należne za publiczne udostępnianie utworów muzycznych nie podlega opodatkowaniu VAT. W konsekwencji zmniejszył on kwotę, której zapłatę nakazano stronie pozwanej przed sądem pierwszej instancji poprzez odjęcie kwoty VAT.
- 5 Od wyroku sądu apelacyjnego skargę kasacyjną do sądu odsyłającego wniosła zarówno strona skarżąca, jak i strona pozwana.

Zasadnicze argumenty stron w postępowaniu głównym

- 6 **Strona skarżąca** kwestionuje zwolnienie przez sąd apelacyjny strony pozwanej z obowiązku zapłaty VAT. Jej zdaniem, zezwolenie-licencja niewyłączna, udzielone na podstawie prawa do zezwalania na publiczne udostępnianie utworów i w jego wykonaniu, umożliwiło stronie pozwanej wyłączone korzystanie z majątkowych praw autorskich w granicach udzielonego zezwolenia. Jednakże, zgodnie z prawem wyżej wymienione zezwolenie jest udzielane w zamian za wynagrodzenie, co wiąże się z zastosowaniem VAT, ponieważ pobieranie wynagrodzenia przez organizację zbiorowego zarządzania stanowi transakcję podlegającą opodatkowaniu VAT.
- 7 Strona skarżąca twierdziła ponadto, że zaskarżony wyrok naruszył zasadę neutralności podatkowej, ponieważ, w przypadku, gdy pobieranie przez stronę pozwaną, jako użytkownika, wynagrodzenia nie stanowi transakcji podlegającej opodatkowaniu VAT, podatek ten będzie obciążać stronę skarżącą, chociaż nie jest konsumentem końcowym, czyli autorów wykorzystanych utworów. Podmioty majątkowych praw autorskich do utworów muzycznych są zatem podatnikami VAT, co stanowi powód fakturowania stronie skarżącej wynagrodzenie wraz z odpowiednim VAT.

- 8 Strona skarżąca wskazała na odmienną wykładnię dyrektywy 2006/112 przez sądy oraz stanowisko Ministerul Finantelor Publice (ministerstwa finansów publicznych), które poinformowało ją, że zezwolenie na korzystanie z utworów muzycznych poprzez ich publiczne udostępnienie udzielane organizatorom spektakli w zamian za wynagrodzenie nie stanowi świadczenia usług w rozumieniu podatku VAT.
- 9 **Strona pozwana** zasadniczo podniosła zarzuty dotyczące kwoty wynagrodzenia, do zapłaty którego została zobowiązana, w konsekwencji nieprawidłowego zakwalifikowania rodzaju organizowanego spektaklu.

Zwięzłe uzasadnienie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- 10 **Pierwsze pytanie** odnosi się do zakwalifikowania, jako odpłatnego świadczenia usług, zgodnie z dyrektywą 2006/112, transakcji, mocą których podmioty praw do utworów muzycznych upoważniają organizatorów spektakli do korzystania z takich utworów.
- 11 Sąd odsyłający podnosi kwestię zastosowania *mutatis mutandis* w niniejszej sprawie uzasadnienia prawnego przyjętego przez Trybunał w wyroku z dnia 18 stycznia 2017 r., SAWP, C-37/16, EU:C:2017:22, który dokonywał wykładni tych samych przepisów dyrektywy 2006/112, chociaż wyrok ten nie ma bezpośrednio wpływu na niniejszą sprawę, ponieważ odnosił się do innych praw majątkowych i innych kategorii osób uprawnionych. W związku z tym, w przeciwieństwie do uprawnionych do zwielokrotniania w przypadku kopii prywatnych, autor utworów muzycznych ma nie tylko prawo do godziwego wynagrodzenia, ale również ma prawo majątkowe do zezwolenia lub zakazania publicznego udostępniania, bezpośrednio lub pośrednio, utworu, ponieważ prawo to może być przedmiotem sprzedaży.
- 12 Wskazuje się jednak, że w wyroku z dnia 18 stycznia 2017 r., SAWP, C-37/16, EU:C:2017:22, Trybunał oparł się na dwóch zasadniczych argumentach aby uznać, że w tamtej sprawie nie chodziło o odpłatną transakcję, która charakteryzuje „świadczenie usług”.
- 13 W pierwszej kolejności, nie istniał stosunek prawny, w ramach którego następuje wymiana świadczeń wzajemnych pomiędzy, z jednej strony, podmiotami praw do zwielokrotniania lub ewentualnie organizacji zbiorowego zarządzania takimi prawami, a z drugiej strony, producentami i importerami czystych nośników i urzędzeń do utrwalania i zwielokrotniania. Obowiązek uiszczania opłat został nałożony na tych producentów i importerów na podstawie prawa krajowego, które określa też wysokość tych opłat.
- 14 Po drugie, należna podmiotom praw godziwa rekompensata nie stanowiła bezpośredniego świadczenia wzajemnego względem jakiegokolwiek świadczenia, ponieważ była związana ze szkodą wynikającą dla tych podmiotów ze zwielokrotniania ich chronionych utworów, dokonanego bez ich zgody,

- 15 Zdaniem sądu odsyłającego nie jest wykluczone, że przynajmniej pierwszy argument znajdzie zastosowanie również w sprawie niniejszej, biorąc pod uwagę stosunki prawne pomiędzy podmiotami praw majątkowych do utworów muzycznych, a organizacją zbiorowego zarządzania, a także między tą ostatnią, a użytkownikami utworów muzycznych
- 16 Sąd odsyłający wskazuje, że zgodnie z rumuńskim ustawodawstwem, podmioty praw autorskich nie mogą przenosić uznanych przez prawo praw majątkowych na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania, podczas gdy zbiorowe zarządzanie jest obowiązkowe dla skorzystania z prawa do publicznego udostępniania utworów muzycznych. Dlatego też organizacje zbiorowego zarządzania reprezentują również [te] podmioty praw, które nie przekazały organizacji zarządzania upoważnienia,
- 17 Ponadto sąd odsyłający podkreśla, że:
- zarówno obowiązek udzielenia zezwolenia-licencji niewyłącznej, jak i zapłata wynagrodzenia należnego podmiotom praw wywodzą się z prawa krajowego, które określa także kryteria ustalania wysokości wynagrodzenia;
 - w przypadku obowiązkowego zarządzania zbiorowego, jak ma to miejsce w niniejszej sprawie, organizacja zbiorowego zarządzania działa zgodnie z prawem, niezależnie od udzielenia jej przez jej członków wyraźnego upoważnienia;
 - określenie rzeczywistej kwoty odbywa się, zgodnie z prawem, na podstawie negocjacji pomiędzy organizacją zbiorowego zarządzania a przedstawicielami użytkowników, w których nie biorą jednak bezpośrednio udziału podmioty praw;
 - podmioty praw nie otrzymują kwoty pieniężnej faktycznie zapłaconej przez użytkowników, ale otrzymują od organizacji zbiorowego zarządzania określoną sumę pieniędzy, na zasadzie podziału opartego o kryterium proporcjonalności i po odjęciu prowizji.
- 18 W tych okolicznościach powstaje pytanie, czy istnieje stosunek prawny, w ramach którego dochodzi do świadczenia wzajemnych usług pomiędzy podmiotami praw, a konkretnym użytkownikiem, zaś sumy pieniędzy, które podmioty ostatecznie otrzymują od organizacji zbiorowego zarządzania, stanowią rzeczywiste wynagrodzenie za określoną usługę.
- 19 W przypadku stwierdzenia, że taki stosunek prawny istnieje, wnosi się o ustalenie, czy w niniejszej sprawie może chodzić o przeniesienie dobra niematerialnego, mając również na uwadze przepis art. 56 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2006/112, który obejmuje „przeniesienie i cesję praw autorskich” w ramach świadczenia usług.
- 20 **Drugie pytanie** jest ściśle zależne od pytania pierwszego i jest aktualne jedynie w przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na to ostatnie.

- 21 Zasadniczo, sąd odsyłający zwraca się o wyjaśnienie, czy w sytuacji, w której organizacje zbiorowego zarządzania otrzymują wynagrodzenie od organizatorów spektakli z tytułu realizacji prawa do publicznego udostępniania utworów muzycznych, [organizacje te] działają jako podatnicy w rozumieniu art. 28 dyrektywy 2006/112.
- 22 Pytanie to jest w niniejszej sprawie istotne, ponieważ konieczne jest ustalenie, czy w przypadku zasadności roszczeń strony skarżącej, strona pozwana jest również zobowiązana do zapłaty VAT naliczonego od kwoty, którą była zobowiązana zapłacić. Innymi słowy, wnosi się o ustalenie, czy organizacja zbiorowego zarządzania w niniejszej sprawie uczestniczy w świadczeniu usług, tak że dla celów VAT uznaje się, że otrzymała i sama dostarczyła daną usługę.
- 23 Wątpliwość interpretacyjna, która sprowokowała to pytanie, wynika z rzeczywistego sposobu, w jaki strona skarżąca w tej sprawie, jako organizacja zbiorowego zarządzania, uczestniczy w stosunku prawnym zakładającym wzajemne świadczenia pomiędzy podmiotami praw, a konkretnym użytkownikiem.
- 24 Jak wynika z orzecznictwa TSUE w przedmiocie wykładni art. 28 dyrektywy 2006/112, przepis ten tworzy fikcję prawną dwóch identycznych usług świadczonych kolejno po sobie. Zgodnie z tą fikcją przyjmuje się, że podatnik, który pośredniczy w świadczeniu usług (odbiorca), w pierwszej kolejności otrzymał dane usługi od osoby, na rachunek którego działa (zleceniodawca), zanim w drugiej kolejności wyświadczył owe usługi na rzecz klienta. Z powyższego wynika, że jeżeli chodzi o stosunek prawny pomiędzy zleceniodawcą a odbiorcą, odpowiadająca im rola usługodawcy i płacącego jest odwrócona dla celów VAT.
- 25 Zdaniem sądu odsyłającego, w niniejszej sprawie nie zatem jest jasne, czy możliwe jest uznanie, że zachodzą dwie identyczne, świadczone sukcesywnie usługi, zwłaszcza że w przypadku zarządzania zbiorowego o charakterze obowiązkowym, organizacja zbiorowego zarządzania reprezentuje również [te] podmioty praw, które nie udzieliły jej upoważnienia. Z drugiej strony, charakter organizacji zbiorowego zarządzania jako zwykłego odbiorcy, w funkcji przewidzianej w art. 28 dyrektywy, jest wątpliwy, biorąc pod uwagę obowiązki nałożone przez prawo w ramach zbiorowego zarządzania.
- 26 Po wyjaśnieniu statusu organizacji zbiorowego zarządzania w świetle art. 28 dyrektywy 2006/112 i, ewentualnie, obowiązku wystawiania faktur obejmujących VAT na odpowiednich organizatorów spektakli, zdaniem sądu odsyłającego należy również wyjaśnić, czy, w sytuacji, w której wynagrodzenie jest wypłacane autorom oraz innym podmiotom praw autorskich do utworów muzycznych, osoby te z kolei muszą wystawić faktury obejmujące VAT na organizacje zbiorowego zarządzania.